

Závět

Skutečnost, že závět nebyla podepsána dvěma svědky, kteří splňují zákonné podmínky, stanovené zejména v § 476e a v § 476f obč. zák., je důvodem absolutní neplatnosti závěti. Nahradí-li advokát úřední ověření pravosti podpisu vyžadované zvláštními právními předpisy, učiní tak tzv. „prohlášením o pravosti podpisu“ se stejnými právními účinky. Pravost podpisu na předložené listině lze prohlásit dvěma způsoby. Buď advokát činící prohlášení listinu sám sepsal, nebo ji jednající osoba před advokátem vlastnoručně podepsala. Podepsala-li osoba listinu před advokátem v jeho přítomnosti, osvědčuje advokát prohlášením tuto skutečnost. Zákonem stanovenou formou, kterou advokát osvědčuje pravost podpisu, je prohlášení o pravosti podpisu, které je samostatnou listinou v právním smyslu slova. Toto prohlášení může být vyznačeno na listině, na níž je podpis, jehož pravost má být osvědčena, případně na listině, kterou advokát sám sepsal, nebo může být vyhotoveno samostatně a poté pevně spojeno s předloženou listinou. Za samostatnou listinu o prohlášení o pravosti podpisu je přitom třeba pokládat jak prohlášení, které je pevně spojeno s předloženou listinou, tak prohlášení vyznačené přímo na předložené listině. Závět a prohlášení o pravosti podpisu zůstavitele na závěti jsou dvě rozdílné listiny v právním smyslu slova, i když jsou obsaženy na jediném materiálním nosiči (listu papíru). První z nich obsahuje projev zůstavitelovy poslední vůle, druhá pak prokazuje, že zůstavitel závět podepsal. Jedná-li se o případ, kdy advokát osvědčil, že zůstavitel před ním závět podepsal, případně advokát závět sám sepsal, obsahuje listina s prohlášením o pravosti podpisu také podpis advokáta. Podpis advokáta na listině s prohlášením pravosti podpisu však ani v tomto případě nemůže nahradit chybějící podpis advokáta vystupujícího v pozici svědka ve smyslu § 476b obč. zák. v textu samotné závěti, a to již proto, že se jedná o podpis obsažený v listině vždy odlišné od závěti a mající rozdílný účel. Na věci pak nemůže nic změnit ani to, zda byl advokát v konkrétní věci oprávněn prohlášení o pravosti podpisu vystavit, či nikoliv.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 3504/2017, ze dne 8.11.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně L. B., zastoupené JUDr. H.H., advokátkou se sídlem D.K.n.L., proti žalovanému JUDr. J. Š., advokátu se sídlem T., za účasti Generali Pojišťovny a. s., se sídlem P., jako vedlejšího účastníka na straně žalované, o náhradu škody, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 9 C 35/2016, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 3. 2017, č. j. 21 Co 394/2016-125, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 3. 2017, č. j. 21 Co 394/2016-125, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Trutnově mezitímním rozsudkem ze dne 13. 9. 2016, č. j. 9 C 35/2016-70, rozhodl, že žalobou uplatněný nárok je co do základu dán a o jeho výši a o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto konečným rozsudkem. Vyšel ze zjištění, že V. Š. dne 9. 3. 2009 pořídil závět ve prospěch B. P. a I. P., kterou sepsal žalovaný v rámci své advokátní praxe. Závět obsahovala prohlášení, že syn V. Š. M. Š. byl vyděděn. Dne 1. 10. 2012 V. Š. předchozí závět zrušil a pořídil novou závět ve prospěch žalobkyně, kterou sepsal opět žalovaný v rámci své advokátní praxe. V nové závěti bylo uvedeno, že V. Š. vydědil svého syna M. Š. a tím i vnučku K. Š. listinou ze dne 9. 3. 2009. Dne 22. 8. 2014 V. Š. zemřel jako rozvedený a jediným pozůstalým potomkem byl jeho syn M. Š. Jelikož v dědickém řízení došlo mezi účastníky ke sporu, M. Š. uplatnil své dědické právo žalobou. Okresní soud v Trutnově rozsudkem ze dne 30. 6. 2015, č. j. 16 C 18/2015-33, určil, že dědicem po zůstaviteli

je pouze jeho syn M. Š., a to s odůvodněním, že obě závěti včetně listiny o vydědění jsou neplatnými právními úkony. Dle soudu totiž byly závěti zůstavitelem podepsány pouze před jednou svědkyní Š. Š., ačkoliv zákon vyžadoval dva svědky, přičemž JUDr. J. Š. v nich vystupuje pouze jako advokát. Rozhodnutí ve věci sp. zn. 16 C 18/2015 není závazné pro projednávanou věc, proto soud sám posuzoval, zda se žalovaný dopustil protiprávního jednání. Dospěl přitom k závěru, že žalovaný neporušil svou právní povinnost, nepoučil-li zůstavitele o vadách právního úkonu, jímž měl zůstavitel v úmyslu vydědit svého syna M. Š., jelikož zůstavitel nepožádal žalovaného o opatření této listiny. Jde-li o závěť ze dne 1. 10. 2012, učiněnou ve prospěch žalobkyně, dospěl soud k závěru, že je žalovaným podepsána pouze u prohlášení pravosti podpisů a tento podpis nelze považovat též za podpis svědka závěti. Tato závěť je proto neplatná s ohledem na § 476b zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále „obč. zák.“) a závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004. Žalovaný tak porušil právní povinnost vyplývající z § 16 odst. 1 a 2 zákona č. [85/1996](#) Sb., o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“), a v důsledku toho vznikla žalobkyni škoda, neboť se nestala dědičkou po zůstaviteli.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 20. 3. 2017, č. j. 21 Co 394/2016-125, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů před soudy obou stupňů. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěrem, že žalovaný neměl povinnost poučit zůstavitele o vadách právního úkonu, jímž měl zůstavitel v úmyslu vydědit svého syna M. Š. Neztotožnil se však se závěrem, že závěť ze dne 1. 10. 2012 neobsahuje podpis žalovaného jako svědka. Dle odvolacího soudu nelze v projednávané věci zcela převzít závěry z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004, který neřešil závěť obsahující prohlášení o pravosti podpisu podle § 25a zákona o advokacii, nýbrž závěť obsahující legalizační doložku podle § 74 zákona č. [358/1992](#) Sb., notářský řád. V daném případě bylo dle odvolacího soudu prokázáno, že žalovaný jako advokát a současně jako svědek závěť sepsal a jeho podpis je v závěti obsažen, byť u prohlášení pravosti podpisu. Odvolací soud konstatoval, že uvedené prohlášení je v závěti zcela bez právního významu, neboť § 476b obč. zák. nestanoví povinnost, aby byl podpis zůstavitele alografní závěti a podpis svědků úředně ověřen. Listina ze dne 1. 10. 2012 proto dle odvolacího soudu splňuje náležitosti platné závěti, nelze tak učinit závěr, že žalovaný v souvislosti s výkonem advokacie způsobil žalobkyni škodu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje na základě § 237 o. s. ř. tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena. Nesprávnost rozhodnutí spatřuje v závěru, že není-li prohlášení pravosti podpisu na závěti ze dne 1. 10. 2012 vyžadováno zvláštními právními předpisy (§ 476b obč. zák. nestanoví povinnost, aby byl podpis zůstavitele na alografní závěti a podpis svědků úředně ověřen), lze podpis žalovaného, umístěný u tohoto prohlášení, považovat za podpis svědka závěti dle § 476b obč. zák. Dovolatelka má naopak za to, že se žalovaný za svědka nepovažoval, jinak by se podepsal na závěť obdobně jako svědkyně Š. S., která se podepsala dokonce s dovětkem „svědkyně“. Dovolatelka se dále plně ztotožňuje s právním posouzením, jak jej učinil soud prvního stupně. Konstatuje, že žádný právní předpis nebránil tomu, aby závěť obsahovala prohlášení advokáta o pravosti podpisu jiné osoby (zůstavitele či svědka). Nastala-li však tato situace, měla dle dovolatelky závěť obsahovat podpis žalovaného jako svědka a druhý podpis žalovaného u prohlášení o pravosti podpisu, což se v daném případě nestalo. Navíc podpis žalovaného u prohlášení pravosti podpisu nebyl učiněn v bezprostřední časové souvislosti po podpisu závěti zůstavitelem a svědkyní Š. Š., neboť ti závěť podepsali v místě bydliště zůstavitele ve D. nad L., zatímco žalovaný svůj podpis u prohlášení pravosti jejich podpisů na závěti učinil až dodatečně v Trutnově (dovolatelka zde odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3098/2011). Dovolatelka dále namítala, že neplatnost závěti nelze zvrátit ani za použití právní zásady, že je třeba hledět na právní jednání spíše jako na platné než na neplatné, jelikož tuto zásadu nelze použít v případech,

je-li právní úkon neplatný pro nedostatek formy. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že se rozsudek soudu prvního stupně potvrzuje, nebo rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání uvedl, že se plně ztotožňuje s právním posouzením, jak jej učinil odvolací soud. Námitka dovolatelky, že podpis žalovaného u prohlášení pravosti podpisu nebyl učiněn v bezprostřední časové souvislosti po podpisu závěti zůstavitelem a svědkyní Š. Š. dle něj nevyplývá z provedeného dokazování a jedná se o nově tvrzenou skutečnost, ke které by nemělo být přihlíženo. Navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl.

Vedlejší účastník na straně žalované ve vyjádření k dovolání uvedl, že pro platnost závěti ze dne 1. 10. 2012 nebylo nutné, aby na ni žalovaný připojil podpis s dovětkem „svědek“, ani aby připojil podpisy dva. Dále se plně ztotožnil s právním posouzením, jak jej učinil odvolací soud, poukázal na princip, dle kterého má být vykládán právní úkon rovněž podle vůle jednajícího, přičemž pokud by byl dán požadavek, aby na téže listině byl uveden dvakrát podpis téže osoby, jednalo by se o přepjatý formalismus. Navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl a přiznal vedlejšímu účastníku náklady dovolacího řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka, zda tzv. prohlášení o pravosti podpisu vyhotovené advokátem, respektive podpis advokáta u tohoto prohlášení, je součástí alografní závěti pořízené dle § 476b obč. zák., nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena. Dovolání je důvodné.

Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání, s výjimkou taxativně vymezených vad řízení, k nimž dovolací soud v případě přípustnosti dovolání přihlíží i bez návrhu (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolací soud se tedy zabýval správností napadeného rozsudku pouze z hlediska právní otázky formulované v dovolání.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), které žalobkyně uplatňuje jako dovolací důvod, může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť k jednání, v němž je spatřováno porušení povinnosti stanovené právními předpisy, jež zakládá právo na náhradu škody uplatněné v tomto řízení, došlo před 1. 1. 2014, a dále podle zákona č. [85/1996](#) Sb., o advokacii, ve znění účinném ke dni sepsání závěti ze dne 1. 10. 2012 (dále jen „zákon o advokacii“).

Podle § 476b obč. zák. závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí na závěť podepsat.

Podle § 16 zákona o advokacii advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit (odst. 1). Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné (odst. 2).

Podle § 24 zákona o advokacii advokát odpovídá klientovi za škodu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem advokacie (odst. 1). Advokát se odpovědnosti podle odstavce 1 zproští, prokáže-li, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat (odst. 2).

Podle § 25a odst. 1 zákona o advokacii je advokát oprávněn nahradit úřední ověření podpisu vyžadované zvláštními právními předpisy svým prohlášením se stejnými účinky, pokud advokát listinu sám sepsal nebo ji jednající osoba před advokátem vlastnoručně podepsala (dále jen "prohlášení o pravosti podpisu"). Podle odstavce 2 prohlášení o pravosti podpisu musí být vyhotoveno na listině nebo na listině s ní pevně spojené a musí obsahovat a) běžné číslo knihy o prohlášeních o pravosti podpisu, b) jméno, příjmení, bydliště, popřípadě místo pobytu, a datum narození jednající osoby, c) údaj, jak byla zjištěna totožnost jednající osoby, včetně označení druhu a čísla dokladu, d) prohlášení advokáta, že listina jím byla sepsána nebo, že byla před ním jednající osobou vlastnoručně podepsána, e) datum a místo, kde bylo prohlášení o pravosti podpisu advokátem učiněno, f) jméno a příjmení advokáta, jeho evidenční číslo podle zápisu v seznamu advokátů a jeho podpis.

Skutečnost, že závěť nebyla podepsána dvěma svědky, kteří splňují zákonné podmínky, stanovené zejména v § 476e a v § 476f obč. zák., je důvodem absolutní neplatnosti závěti (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 988/96, uveřejněné pod č. 59/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Přísné podmínky kladené na náležitosti závěti jsou odůvodněny tím, že závěť zakládá závažné právní důsledky po smrti zůstavitele, kdy již lze jeho vůli jen obtížně rekonstruovat, proto zvýšené nároky kladené zákonem na formu závěti nelze považovat za přepjatý formalismus (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 91/17).

Nahradí-li advokát úřední ověření pravosti podpisu vyžadované zvláštními právními předpisy, učiní tak tzv. „prohlášením o pravosti podpisu“ se stejnými právními účinky. Pravost podpisu na předložené listině lze prohlásit dvěma způsoby. Buď advokát činí prohlášení listinu sám sepsal, nebo ji jednající osoba před advokátem vlastnoručně podepsala. Podepsala-li osoba listinu před advokátem v jeho přítomnosti, osvědčuje advokát prohlášením tuto skutečnost. Zákonem stanovenou formou, kterou advokát osvědčuje pravost podpisu, je prohlášení o pravosti podpisu, které je samostatnou listinou v právním smyslu slova. Toto prohlášení může být vyznačeno na listině, na níž je podpis, jehož pravost má být osvědčena, případně na listině, kterou advokát sám sepsal, nebo může být vyhotoveno samostatně a poté pevně spojeno s předloženou listinou. Za samostatnou listinu o prohlášení o pravosti podpisu je přitom třeba pokládat jak prohlášení, které je pevně spojeno s předloženou listinou, tak prohlášení vyznačené přímo na předložené listině.

Závěť a prohlášení o pravosti podpisu zůstavitele na závěti jsou dvě rozdílné listiny v právním smyslu slova, i když jsou obsaženy na jediném materiálním nosiči (listu papíru). První z nich obsahuje projev zůstavitelovy poslední vůle, druhá pak prokazuje, že zůstavitel závěť podepsal (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004, uveřejněný pod č. 25/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Jedná-li se o případ, kdy advokát osvědčil, že zůstavitel před ním závěť podepsal, případně advokát závěť sám sepsal, obsahuje listina s prohlášením o pravosti podpisu také podpis advokáta. Podpis advokáta na listině s prohlášením pravosti podpisu však ani v tomto případě nemůže nahradit chybějící podpis advokáta vystupujícího v pozici svědka ve smyslu § 476b obč. zák. v textu samotné závěti, a to již proto, že se jedná o podpis obsažený v listině vždy odlišné od závěti a mající rozdílný účel. Na věci pak nemůže nic změnit ani to, zda byl advokát v konkrétní věci oprávněn prohlášení o pravosti podpisu vystavit, či nikoliv.

K právnímu posouzení porušení povinnosti žalovaného advokáta v projednávané věci je tak třeba

uvést, že sepsání závěti, jež pro nesplnění zákonných podmínek (je podepsána pouze jedním svědkem) je absolutně neplatná, je přímým porušením povinností advokáta, které mu ukládá § 16 zákona o advokacii. Lze proto uzavřít, že porušení povinnosti žalovaného mohlo způsobit žalobkyni (jež nebyla jeho klientem) majetkovou újmu tím, že se jí nedostalo závětí odkázaného majetku, a odpovědnost žalovaného za škodu vzniklou žalobkyni podle § 420 obč. zák. tak může být dána, budou-li shledány za naplněné i ostatní předpoklady odpovědnosti za škodu.

Aniž by bylo zapotřebí zabývat se dalšími námitkami dovolatelky, je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Jelikož dovolací soud neshledal podmínky pro jeho změnu, napadený rozsudek zrušil (§ 243a odst. 1 věta první, § 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)